

УДК 711.4

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЕЛЕННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

САВЧЕНКО Олександр¹, БОРОДИЧ Лариса²

Ключові слова

містобудівна система,
просторовий розвиток,
ієрархічні рівні
містобудівної системи.

Анотація

Процеси міграції значної кількості внутрішньо переміщених осіб, спричинені військовою агресією РФ проти нашої держави викликали необхідність гнучкого реагування та змін містобудівних систем різних ієрархічних рівнів. Зокрема під дією цих факторів (соціально-економічних, політичних) змінюються антропогенне навантаження на природне середовище, територіальний (просторовий) розвиток системи населених місць потребує гнучкого реагування та подекуди навіть переосмислення концепцій їх функціонування та розвитку.

У зв'язку з помірною кількістю руйнувань, спричинених військовими діями, Полтавщина стала значним фокусом для прозміщення ВПО. За офіційними даними уряду [1] станом на січень 2023 року офіційно зареєстровано майже 4,9 млн. внутрішньо переміщених осіб. Близько 200 тис. розміщені на території Полтавської області. Орієнтовно 65% переміщеного населення розміщується у містах, 35% у сільських населених пунктах. Розподіл переміщеного населення населеними пунктами області наведено на рисунку 1. Дана категорія населення досить істотно змінила щільність населення в окремих містах області, створивши додаткове навантаження на об'єкти соціально-побутового обслуговування, транспортну мережу. Але поруч з цим в населених місцях з'явилися нові можливості щодо розвитку за рахунок додаткових трудових та інтелектуальних ресурсів, адже демографічна криза попередніх років або навіть десятиріч створила значний їх дефіцит. Дуже важливим є проведення соціологічних досліджень щодо намірів переміщеного населення залишитися на території тимчасового проживання чи повертатися до зруйнованих війною міст після відбудови.

При розгляді планувальної структури системи розселення області та окремих населених пунктів спостерігається істотний запас щільності забудови та кількості населення міських та особливо сільських населених пунктів, дисбаланс у сторону крупних населених пунктів. Значна кількість існуючих промислових територій, що не задіяні у виробничих процесах та підлягають реві-

¹ Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», к.арх, ORCID: 0000-0002-4148-8706, e-mail: al_sav@ukr.net

² Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», доцент кафедри будівництва та цивільної інженерії, к.т.н., ORCID: 0000-0003-0972-0517, e-mail: larborodich@ukr.net

талізації, та промислових територій, частково зруйнованих в наслідок військових дій, створює можливості для ущільнення території, розміщення нових сільбищних та промислових територій.

Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» для сприяння впровадження таких сучасних підходів та практик розвитку регіонів, територіальних громад, населених пунктів та частин їх територій, як раціональне просторове планування, забезпечення балансу розселення та розміщення робочих місць, стала міська мобільність, інклюзивність, енергоефективність, екологічність, збереження культурного розмаїття та національної пам'яті, а також відповідно цілям сталого розвитку України на період до 2030 року, передбачено розроблення Програм комплексного відновлення областей, територій територіальних громад (її частини).

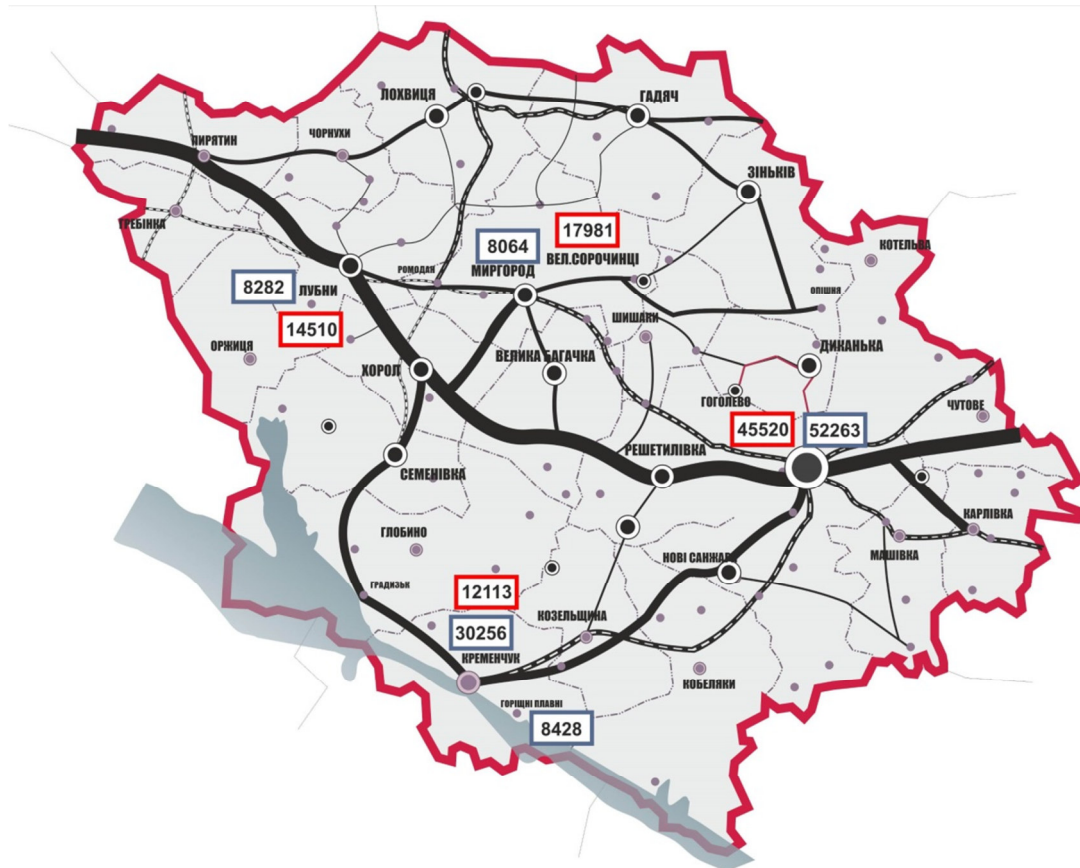

Рисунок 1 – Розподіл внутрішньо переміщених на території

Проте дані програми можливі до розробки та реалізації тільки після проведення ґрунтовних попередніх аналітичних досліджень, зокрема як один з методів розглядається SWOT-аналіз [2].

Висновки. Таким чином, сучасний стан просторового розвитку містобудівних систем в Україні в контексті врахування та задіяння тимчасово переміщених осіб потребує змін у підходах аналізу і прогнозу розвитку містобудівних систем, оцінки наслідків ризиків їх функціонування, що спричинені військовою агресією РФ проти нашої держави, та тісно взаємопов'язані із соціально-економічними, політико-правовими, функціонально-територіальними, екологічними факторами і умовами їх функціонування.

На перший план мають вийти задача територіального планування - визначення і прогнозування оптимальної галузевої структури містобудівних систем різних ієрархічних

рівнів, комплексне розміщення населення, включаючи внутрішньо переміщених осіб, розміщення виробництва, елементів соціальної й інженерної інфраструктури з максимальним залученням внутрішніх і зовнішніх інвестицій.

Таблиця 1 – Результати SWOT- аналізу містобудівної системи регіонального рівня (на прикладі Полтавської області)

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Компактна система розселення досить низької щільності 2. Екологічна та естетична привабливість регіону 3. Наявність значного територіального потенціалу для розвитку системи розселення 4. Наявність розгалуженої мережі транспортних комунікацій 5. Наявна потужна сировино-енергетична база 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Застарілий стан житлового фонду 2. Високий ступінь зношеності матеріально-технічної бази та основних фондів 3. Надмірна площа промислових територій, що не використовуються 4. Надмірна площа територій, задіяних у агропромисловому виробництві
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розширення та ущільнення територій житлового фонду 2. Ревіталізація промислових територій (особливо постраждалих від воєнних дій) з вивільненням територій для розвитку населеного пункту 3. Створення потужножні промислової бази з задіянням наявних ресурсів 4. Створення значної кількості нових робочих місць з можливістю задіяння тимчасов переміщених верств населення 5. Додаткові надходження до бюджету. 6. Створення досить щільної компактної системи розселення на засадах сталого розвитку 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання рівня промислового освоєння та віддалення від «рекреаційної моделі» заданої містобудівною документацією 2. Погіршення екологічного стану територій. 3. Збільшення транспортного навантаження 4. Розосередженість системи розселення 5. Збільшення впливів на історичне міське середовище та пам'ятки архітектури та культури

Література

- [1] Інтернет ресурс: <https://iaa.org.ua/articles/vpo-na-poltavshhyni-statystyka-ta-problemy>.
 [2] Сментина Н. В., Фіалковська А. А. Стратегічне планування місцевого розвитку: навч. посіб. – К.: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – 244 с.

FEATURES OF PLANNING THE TERRITORY OF POLTAVA REGION UNDER THE CONDITIONS OF PROVIDING SETTLEMENT OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS

SAVCHENKO Oleksandr, BORODYCH Larysa

Abstract. The migration processes of a significant number of internally displaced persons, caused by the military aggression of the Russian Federation against our country, necessitated a flexible response and changes in urban planning systems at different hierarchical levels. In particular, under the influence of these factors (socio-economic, political), the anthropogenic load on the natural environment changes, the territorial (spatial) development of the system of settlements requires a flexible response and, in some cases, even a rethinking of the concepts of their functioning and development.

Keywords: urban planning system, spatial development, hierarchical levels of the urban planning system.